

**การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2**
**COMMUNITY RELATIONS MANAGEMENT OF BASIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS
OF SAKAEO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

คมสันต์ อะมินรัมย์¹, ภัทฤทัย ลุนสำโรง² และวิรัชพัชร วงศ์วัฒนเกษม³

วิทยาลัยนครราชสีมา

Komsan Aminram¹, Phatruetai Lunsamrong² and Wiralpat Wongwatkasem³

NAKHONRATCHASIMA COLLEGE

Corresponding Author E-mail : 6604033200180@nmc.ac.th¹, dr.patruethai@nmc.ac.th², wiralpat@nmc.ac.th³

(Received : February 12, 2025; Edit : February 27, 2025; accepted : February 28, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 297 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.36)
2. เปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ($p = 0.02^*$) พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ระดับการศึกษา ($p = 0.14$) และขนาดของสถานศึกษา ($p = 0.71$) พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีข้อเสนอแนะ 6 ด้าน คือ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

คำสำคัญ : การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

Abstract

This research aimed to compare and study the guidelines for developing community relations management of basic educational institutions of Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2, classified by position, education level, and school size. The sample group used in the research was 297 school administrators and teachers. The size was determined using the Krejci and Morgan table and randomly divided into groups. The instrument used was a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index between 0.60 - 1.00 and a reliability value of the entire questionnaire of 0.92. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research results found that

1. Community relations management of basic educational institutions of Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2, overall and in each aspect, is at a high level ($\bar{X}=3.96$, S.D.= 0.36)

2. The results of the comparison of Community relations management of basic educational institutions of Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2, classified by position, ($p = 0.02^*$) were different overall in each aspect. education level ($p = 0.14$) and size of the school ($p = 0.71$) were not different overall and in each aspect.

3. Guidelines for the Development of Community Relations Management of Basic Education Institutions under the Sa Kaeo Primary Education Area Office 2 has 6 suggestions, namely community service, receiving assistance from the community, strengthening relationships with the community and other agencies, working on basic education school committees, establishing groups, clubs, associations, and foundations, and school publicity

Keywords : Community Relations Management, Community Participation,
Cooperation between Educational Institutions and the Community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บริบทและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวของนานาประเทศทั่วโลก และประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่มีความล้ำหน้าอย่างก้าวกระโดด ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมการรองรับให้ทันต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศนอกจากนี้ ระบบการเมืองการปกครอง “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ได้ให้ความสำคัญกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงทั้งทางด้านการเมืองและการบริหารราชการ ดังปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และต่อเนื่องในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ให้สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยในหลาย ๆ มาตรา ซึ่งส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวของประชาชนในเรื่องสิทธิมนุษยชน มีการเรียกร้องสิทธิในการรับรู้และสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วม โดยประชาชนเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น มีการรวมตัวเป็นกลุ่มประชาสังคมและเริ่มเรียกร้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานภาครัฐ ที่โปร่งใสเป็นธรรม รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้ประชาชน เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารราชการโดยตรง

ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยต้องเปิดระบบราชการเข้าสู่กระบวนการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democracy) ที่ยอมรับและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2565) จากการที่ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน จึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษา จากเดิมที่เคยจัดการเรียนการสอนโดยวังและวัด ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นจัดการศึกษาในสถานศึกษามีครูที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะมีแผนการศึกษาและหลักสูตรที่ชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาตามแผนดังกล่าวมานี้ ยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศได้ดีเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ตลอดทศวรรษที่ผ่านมาจึงได้มีความพยายามปฏิรูปการศึกษาขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 :1)

การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน เป็นแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) จนถึงปัจจุบัน ในมาตรา 29 กล่าวคือบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น นอกเหนือจากรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาภารกิจของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 193)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญที่นำนโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กโดยตรง มีภารกิจหลัก 4 ประการ ได้แก่ งานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และงานทั่วไป ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและนโยบายของโรงเรียน อีกทั้งยังต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจำเป็นต่อการบริหารการศึกษา การบริหารงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งเป็นงานย่อยของการบริหารทั่วไป เป็นงานหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนวิชาการร่วมกับงานด้านอื่นๆ โรงเรียนจะดำเนินการโดยลำพังไม่ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่เขตชายแดน ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพื่อประสานความร่วมมือร่วมใจให้เกิดประโยชน์และสัมฤทธิ์ผลต่อหน่วยงาน ดังนั้น การบริหารงานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการบริหารการศึกษาดังที่ (มัลลิกา แก้วจ้อน, 2565 : 2-3) กล่าวไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง ที่สำคัญที่สุดก็คือ สถานศึกษาได้พัฒนาผู้เรียนให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตของชุมชน รู้จักใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ทั้งใน

ด้านการดำรงชีวิตของตน และการแก้ไขปัญหาของชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนต่อการดำรงชีวิตของตนเองและของชุมชน

ปัญหาของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จากแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ประจำปี พ.ศ. 2566 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 118 โรงเรียน ซึ่งสถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตปกครอง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภออรัญประเทศ วัฒนานคร ตาพระยา และโคกสูง พื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่แนวตะเข็บชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง มีฐานะยากจน มีนักเรียนจากประเทศกัมพูชาเข้ามาเรียนที่โรงเรียนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก นักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติ ไม่มีสัญชาติ และต่างด้าว รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้รายได้ของผู้ปกครองลดลง ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาการศึกษาอย่างไม่ต่อเนื่องและค่อนข้างน้อย ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อัตราการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมของโรงเรียนลดลงจาก 93% เหลือเพียง 61.5% (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2, 2566 : 60-62) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นหน้าที่อันสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โดยเฉพาะในปัจจุบัน โรงเรียนจะต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพยายามจัดการศึกษาให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญ และเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน โดยจัดกระบวนการในการวางแผน ควบคุม ประสานงานจัดบุคลากรและเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและทางโรงเรียนก็เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

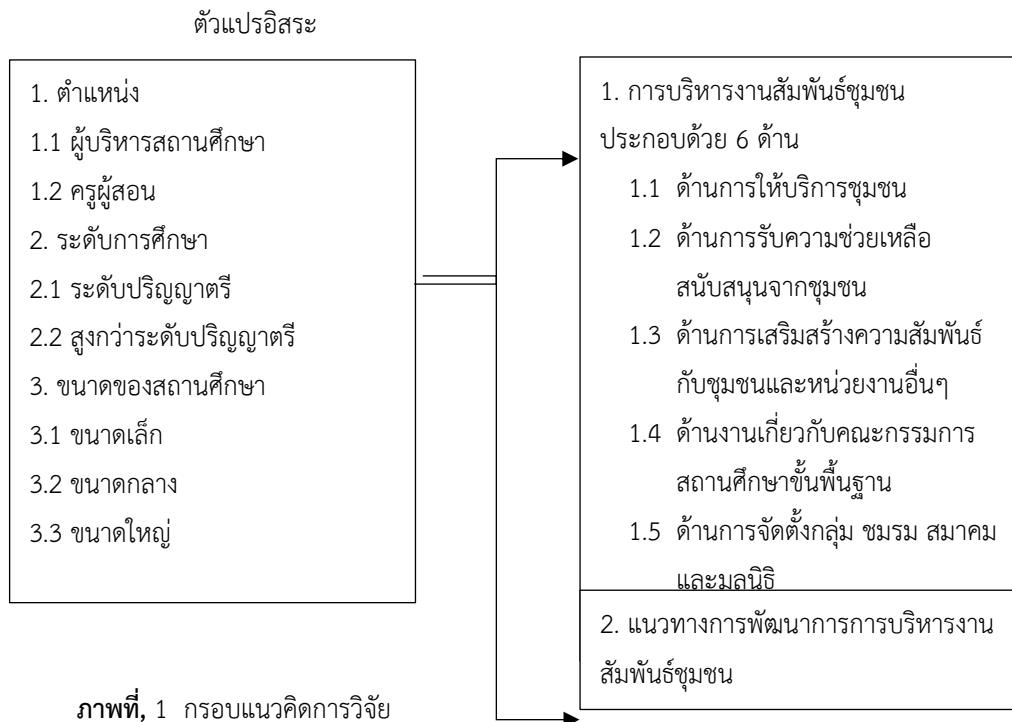
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัย เรื่องการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นภารกิจที่สำคัญเป็นงานที่ทำนายต่อผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จ อีกทั้งงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสถานศึกษากับชุมชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 40) โดยมีขอบข่ายการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม และมูลนิธิ และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ดังภาพประกอบ

ภาพที่, 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 แตกต่างกัน
3. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,322 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 (2566 : 11)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน จากประชากร 1,322 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 297 คน การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน ซึ่งจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการแบ่งหลังจากนั้นจึงทำการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Krejcie and Morgan. Online. 1970)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน จำนวน 7 คน

ตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
  - 1.1 ตำแหน่ง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย
    - 1.) ผู้บริหารสถานศึกษา
    - 2.) ครูผู้สอน
  - 1.2 ระดับการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย
    - 1) ระดับปริญญาตรี
    - 2) สูงกว่าระดับปริญญาตรี
  - 1.3 ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 ขนาด ประกอบด้วย
    - 1) ขนาดเล็ก
    - 2) ขนาดกลาง
    - 3) ขนาดใหญ่
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 40) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้
  - 1) ด้านการให้บริการชุมชน
  - 2) ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน
  - 3) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ
  - 4) ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 5) ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ
  - 6) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
  - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน 3) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 4) ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ด้านการจัดตั้ง

กลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ 6) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 40) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ด้าน

1.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด

1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยการพัฒนาแบบสอบถามมาจากงานวิจัยของ นางฟารีดา สารี เรื่องการบริหารงานสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียนบ้านเตี๋ยยา อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเตี๋ยยา

1.4 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

1.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

1.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

1.8 นำแบบสอบถามที่เก็บจากการทดลองใช้ (Try out) มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .92

1.9 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ในการทำวิจัยต่อไป

2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 6 ข้อ

2.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

2.3 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อขออนุญาตและความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ของ วัน เดชพิชัย (2535 :531-532) โดยแบ่งคะแนนเป็นช่วงๆ แต่ละช่วงมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t - test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการให้บริการชุมชน	3.96	0.52	มาก	3
2	ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน	3.85	0.55	มาก	6
3	ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงาน อื่นๆ	3.87	0.41	มาก	5
4	ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.01	0.47	มาก	2
5	ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ	4.07	0.44	มาก	1
6	ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.92	0.51	มาก	4
ภาพรวม		3.96	0.36	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.36) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.44) รองลงมา คือ ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.47) และด้านการให้บริการชุมชน ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.52) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= 0.55)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	p-value
		สถานศึกษา					
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการให้บริการชุมชน	4.02	0.48	3.94	0.54	1.09	0.28
2	ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน	4.06	0.48	3.79	0.56	3.55	0.00*
3	ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ	3.88	0.37	3.89	0.41	0.10	0.92
4	ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.23	0.42	4.06	0.48	2.53	0.01*
5	ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ	4.06	0.47	4.07	0.44	-0.32	0.97
6	ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	4.07	0.48	3.87	0.51	2.81	0.01*
ภาพรวม		4.05	0.35	3.93	0.35	2.41	0.02*

*p < .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแตกต่างกัน และพบว่าด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ และด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการให้บริการชุมชน	3.94	0.55	4.00	0.48	-0.99	0.32
2	ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน	3.76	0.57	4.00	0.50	-3.70	0.00*
3	ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ	3.87	0.43	3.87	0.37	-0.14	0.89
4	ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.09	0.48	4.11	0.46	-0.14	0.68
5	ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ	4.12	0.44	3.98	0.44	2.71	0.01*
6	ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.84	0.51	4.03	0.49	-3.12	0.00*
ภาพรวม		3.93	0.35	4.00	0.36	-1.48	0.14

*p < .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ และด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน และพบว่าด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบ การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านการให้บริการชุมชน	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.01	2	0.01	0.02	0.98
	กลุ่ม	81.45	294	0.28		
	รวม	81.44	296			
ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน	ระหว่างกลุ่มภายใน	2.18	2	1.09	3.61	0.03*
	กลุ่ม	88.71	294	0.30		
	รวม	90.88	296			
ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.08	2	0.04	0.23	0.80
	กลุ่ม	48.61	294	0.17		
	รวม	48.68	296			
ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.48	2	0.24	1.08	0.34
	กลุ่ม	65.37	294	0.22		
	รวม	65.85	296			
ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ	ระหว่างกลุ่มภายใน	1.55	2	0.78	4.07	0.02*
	กลุ่ม	56.13	294	0.19		
	รวม	57.69	296			
ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	ระหว่างกลุ่มภายใน	3.56	2	1.78	7.23	0.00*
	กลุ่ม	72.47	294	0.25		
	รวม	76.04	296			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.09	2	0.04	0.35	0.71
	กลุ่ม	37.45	294	0.13		
	รวม	37.54	296			

*p < .05

จากตาราง 4 แสดงว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.36) ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนมีความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม การดำเนินกิจกรรมร่วมกันสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและพัฒนาทักษะของนักเรียน การมีคณะกรรมการสถานศึกษาช่วยให้การตัดสินใจและการพัฒนาโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนช่วยเสริมทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาโรงเรียน การมีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา แก้วอ่อน (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวัน แกละสมุทร (2562) ได้ทำวิจัย เรื่องการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความคิดเห็นสูงที่สุด คือ ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.44) ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดตั้งกลุ่มชมรม และสมาคม ในสถานศึกษา เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง และเสริมสร้างภาคภูมิใจให้กับนักเรียนปัจจุบัน รวมถึงโอกาสในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น ทุนการศึกษาและโครงการพัฒนาในขณะเดียวกัน สมาคมผู้ปกครองช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดกิจกรรมร่วมกับครูและนักเรียนช่วยกระตุ้นการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งส่งผลให้การศึกษาในโรงเรียนพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย นัยดีบ. (2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนบ้านปางขอน ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าด้านงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม กองทุน มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.55) ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาดังอยู่ในพื้นที่ ที่เป็นแนวตะเข็บชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง มีฐานะยากจน มีนักเรียนจากประเทศกัมพูชาเข้ามาเรียนที่โรงเรียนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก นักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติ ไม่มีสัญชาติ และต่างด้าว รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงส่งผลให้ในด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 (2566) จากแผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ประจำปี 2566ทำในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อัตราการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมของโรงเรียนลดลงจาก 93% เหลือเพียง 61.5%

1.1 ด้านการให้บริการชุมชน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.52) ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาถือว่าเป็นศูนย์กลางในการบริการและอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน ซึ่งเป็นการตอบสนองและสนับสนุนชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ หรือการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา การให้บริการเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะเมื่อโรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร ไช่นาค (2561) ได้ทำวิจัย เรื่องแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านการให้บริการชุมชน อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= 0.55) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนช่วยเสริมทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน โดยชุมชนเห็นประโยชน์จากการร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาของเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยพร แดงชุด (2564) ได้ทำวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 พบว่า ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีการปฏิบัติดีที่สุด

1.3 ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงาน อื่นๆ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.41) ทั้งนี้เนื่องจาก บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการศึกษา จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเชิญผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ในการร่วมพัฒนาจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยพร แดงชุด (2564) ได้ทำวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 พบว่า ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงาน อื่นๆ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.47) ทั้งนี้เนื่องจาก สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ชุมชนจึงต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เพื่อความอยู่รอดในสังคม อย่างไรก็ตาม การศึกษายังคงเผชิญกับปัญหาหลายด้าน ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดและไม่คุ้มค่า การศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหามาของชุมชนได้อย่างเต็มที่ ชุมชนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ถือเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายในสังคมที่จะร่วมกันบริหารการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ประชาชน และสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เพื่อให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับ ติดตาม และเสนอแนะให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในการจัดการศึกษา และให้มีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ด้วยเหตุนี้ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา แก้วจ้อน (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.44) ทั้งนี้เนื่องจากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ผ่านการสนับสนุนทุนการศึกษา การช่วยเหลือในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโรงเรียน การสร้างมูลนิธิเพื่อการพัฒนาการศึกษา การจัดตั้งมูลนิธิสามารถระดมทุนจากผู้บริจาคหรือศิษย์เก่าเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาต่างๆ โอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอความคิดเห็นและร่วมพัฒนาโรงเรียน โดยทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเบนิญส ซี. นวันโกว และ แสตลีย์ ยู. นอรอม (Benignus C. Nwankwo & Stanley U. Nnorom, 2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของชุมชนและโรงเรียนในประเทศไนจีเรีย โดยผลการศึกษาเสนอแนะว่า ทั้งผู้ปกครองและครูไม่ควรปล่อยให้การบริหารสถานศึกษาอยู่ในมือของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอื้อให้สมาคมนักเรียนเก่า ผู้ปกครองหรือภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนะความคิดเห็น

1.6 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.51) ทั้งนี้เนื่องจากช่วยสร้างการ

รับรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและพร้อมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองและประชุมกับชุมชนเป็นประจำ เพื่ออัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน การเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่กำลังจะจัดขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในโรงเรียน และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน การมีการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพและการแสดงผลการดำเนินงานที่ดี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนในสายตาของชุมชนและผู้ปกครอง สอดคล้องกับงานวิจัยของโอลสัน (Olson, 1990 : 23) ได้ทำวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ชุมชนและความเข้าใจ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในรัฐ 4 รัฐ ทางตะวันออกกลาง ผลการวิจัยระบุว่าทำงานประชาสัมพันธ์ที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด คือการประชุมครูและผู้ปกครอง และการทำคู่มือโรงเรียน ขณะที่การพิมพ์นิตยสารให้ประโยชน์น้อยที่สุด การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การทำจดหมายข่าว

2. ผลเปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแตกต่างกัน และพบว่าด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ และด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ขณะที่ครูมีบทบาทในการปฏิบัติตามนโยบายและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติการ ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากความรับผิดชอบและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหารและครู ผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางแผนและประสานงานกับชุมชนในระดับนโยบาย ส่วนครูมีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้ การฝึกอบรมและประสบการณ์ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอาจแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารและครู ซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานด้านนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของมารินธิดา เมืองสนธิ์ (2565) ได้ทำวิจัย เรื่องการบริหารโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผล โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทสร เลิศยศอนันต์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำแนกตามสถานภาพหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลเปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ และด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน และพบว่าด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากนโยบายและแนวทางการบริหารที่เป็นมาตรฐานสถานศึกษาดำเนินการตามนโยบายและแนวทางการบริหารที่กำหนดโดยหน่วยงานการศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกโรงเรียน ทำให้การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนมีความสอดคล้องกัน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารและครูไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาใด ต่างมีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการดำเนินงานด้านนี้ ประสบการณ์ในการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนอาจมีบทบาทสำคัญมากกว่าระดับการศึกษา ทำให้การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา แก้วจ้อน (2565) ได้ทำวิจัย เรื่องสภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลเปรียบเทียบการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้าน การขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ และด้านการประสัมพันธ์โรงเรียน แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง ทั้งนี้เนื่องจากถึงแม้ว่าขนาดของโรงเรียนจะมีขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็ก เมื่อชุมชนมีส่วนร่วม ต่อการบริหารสถานศึกษา ก็ย่อมจะมีระดับความคิดเห็นที่จะร่วมกันบริหารสถานศึกษาก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกันสอดคล้องกับ งานวิจัยของรัตนพร รัตนสุวรรณ และคณะ (2564) ได้ทำวิจัย เรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามขนาด โรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จากการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 7 คน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน เกี่ยวกับแนวทางการ พัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 6 ด้าน ได้ดังนี้

5.1 ด้านการให้บริการชุมชน มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมกำหนดแผนการศึกษาและกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของ ชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ประกอบการและชุมชน จัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาการศึกษาของเด็ก การพัฒนานักกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกับชุมชน โรงเรียนจัดกิจกรรมช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมสุขภาพการพัฒนาคูและบุคลากร ฝึกอบรมครูในการทำงานร่วมกับชุมชนและพัฒนา แนวทางการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชนการใช้เทคโนโลยี ใช้สื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการเชื่อมโยงกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเผยแพร่กิจกรรมและติดตามผลการศึกษา

5.2 ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน มีการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อพัฒนา โรงเรียนและการศึกษา โดยมีการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจโรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนผ่านกิจกรรมและ การประชุม เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการร่วมมือ กำหนดความต้องการชัดเจน โรงเรียนต้องสื่อสารความต้องการที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม เช่น การขอสนับสนุนวัสดุการศึกษา หรือการจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษา จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน การจัด กิจกรรมที่เชื่อมโยงการศึกษาและการพัฒนาชุมชน เช่น โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ ใช้ ความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจ โรงเรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากธุรกิจในชุมชน โดยการร่วมมือในการสนับสนุนกิจกรรมหรือ ฝึกอบรมทักษะให้กับนักเรียนและชุมชน การจัดประชุมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อหารือเกี่ยวกับความต้องการและการขอความ ช่วยเหลือจากชุมชน ใช้สื่อสาธารณะมีประสิทธิภาพ การใช้โซเชียลมีเดียและสื่อมวลชนเพื่อประชาสัมพันธ์ความต้องการและ กิจกรรมของโรงเรียนให้ชุมชนทราบและสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุน

5.3 ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ของโรงเรียน โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น งานเทศกาลในท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน หรือการเชิญ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครองหรือกิจกรรมกีฬา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โรงเรียนควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคในโรงเรียน หรือร่วมจัดกิจกรรม พัฒนาทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถร่วมมือกับธุรกิจในชุมชนเพื่อสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การศึกษาและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด ทิศทางของโรงเรียน และเปิดเวทีให้ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เสนอความคิดเห็นในการวางแผนกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนา

การศึกษาของเด็ก เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นหรือการร่วมมือจัดหาทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การปลูกต้นไม้ หรือกิจกรรมด้านสุขภาพ

5.4 ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเสริมสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนต้องทำให้คณะกรรมการเข้าใจบทบาทของตนเองในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการประชุมหรือฝึกอบรมต่างๆ อีกทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การประชุมร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนจากคณะกรรมการในการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา และจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน การเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรต่างๆ ก็เป็นส่วนสำคัญ โดยคณะกรรมการสามารถช่วยประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การสร้างความโปร่งใสและการรายงานผลการดำเนินงานเพื่อให้คณะกรรมการสามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารข้อมูลระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการให้รวดเร็วและโปร่งใส

5.5 ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ โดยสถานศึกษามีการจัดตั้งชมรมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ผ่านการสนับสนุนทุนการศึกษา การช่วยเหลือในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโรงเรียน การสร้างมูลนิธิเพื่อการพัฒนาการศึกษา การจัดตั้งมูลนิธิสามารถระดมทุนจากผู้บริจาคหรือศิษย์เก่าเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาต่างๆ เช่น การฝึกอบรมครู การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ หรือการปรับปรุงอุปกรณ์การเรียนการสอน การส่งเสริมความร่วมมือกับภาคธุรกิจ โรงเรียนสามารถร่วมมือกับภาคธุรกิจในชุมชนในการจัดตั้งชมรมวิชาชีพ เช่น ชมรมวิชาชีพการเกษตรหรือการโรงแรม เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนและเสริมสร้างโอกาสในการทำงานในอนาคต การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรจากชุมชน การระดมทรัพยากรจากชุมชนผ่านชมรมศิษย์เก่าหรือการร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงินหรือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาโรงเรียนการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอความคิดเห็นและร่วมพัฒนาโรงเรียน โดยทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

5.6 ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์โรงเรียนสามารถใช้เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Line, YouTube ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษา กิจกรรมพิเศษ และความสำเร็จของนักเรียน รวมถึงการเผยแพร่ผลการเรียนและข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การจัดกิจกรรมภายในชุมชน เช่น งานประเพณี การแข่งขันกีฬา หรือกิจกรรมการศึกษานอกเวลา ที่เชิญชวนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและพร้อมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองและประชุมกับชุมชนเป็นประจำ เพื่ออัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน การเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่กำลังจะจัดขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในโรงเรียน และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน การมีกิจกรรมที่มีคุณภาพ และการแสดงผลการดำเนินงานที่ดี เช่น ผลการเรียน การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนในสายตาของชุมชนและผู้ปกครอง

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 6 ด้าน สอดคล้องกับนักวิชาการนาวัน แกละสมุทร (2562) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสร้างสัมพันธ์ภาพ เจตคติที่ดี โดยการติดต่อประสานงาน การ

สื่อสารสร้างความเข้าใจ ได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วยความเต็มใจ ชุมชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เกิดการพัฒนา เกิดการให้และการประสานประโยชน์ด้านต่าง ๆ กับโรงเรียนและ ชุมชน บรรลุตามวัตถุประสงค์ เจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันทั้งโรงเรียนและชุมชน มีการจัดทำ นโยบาย การสรุปและประเมินผล โดยเกิดผลประโยชน์ที่สำคัญคือนักเรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของโกลด์ (Gold 2000) ได้วิจัย เรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและนักการศึกษาซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดลเฟีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนและท้องถิ่นเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวกับโรงเรียนเพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้าง การอ่านออกเขียนได้ และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครอง ได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้นการสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษาทำให้เกิดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพทางในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร ไชนาค (2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนและภาคีเครือข่าย คือ โรงเรียนมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อชี้แจงนโยบายและการดำเนินงานของโรงเรียน ด้าน การให้บริการชุมชน คือ โรงเรียนให้บริการและอำนวยความสะดวกโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในการใช้อาคารสถานที่ ด้านการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชน คือ ครูเข้าร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการจัดอบรมสัมมนาต่าง ๆ ของชุมชน มีกิจกรรมรณรงค์เรื่องต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน และครูนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแสดงความสามารถ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน คือ ผู้นำชุมชนหรือผู้ มีชื่อเสียงในชุมชนเข้าร่วมงานกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีวิทยากรในชุมชนเข้ามาให้ความรู้แก่นักเรียน ด้านการ ประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย คือโรงเรียนได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีการรายงานผลการเรียน ความประพฤติและสุขภาพของนักเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมินผลไปปรับปรุงการ ดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ ซึ่งผลการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปปฏิบัติงานของผู้บริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) จากผลการวิจัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ในประเด็นเรื่องของ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยจำเป็นต้องมีการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารควรนำผลการวิจัย ไปใช้ในการปรับปรุงเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนในชุมชน ในการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

2) ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จริยพร แดงชุด. (2564). แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธวัชชัย นัยดีบ. (2561). การบริหารจัดการงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนบ้านปางขอน ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นพภัสสร เลิศยศอนันต์, สุเทพ เมย์ไธสง และกุศล ศรีสารคาม. (มกราคม – มิถุนายน 2561). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด”. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด. 7 (1) : 24-34
- นาวัน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ฟาริตา สารี. (2552). การศึกษาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอยะหริ่งจังหวัดปัตตานี กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเทียรยา. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มารินทร์ดา เมืองสนธิ์. (2565). การบริหารโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มัลลิกา แก้วจ้อน. (2565). สภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธณกร ไข่นาค. (2561). แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตนพร รัตนสุวรรณ และคณะ. (2564). “แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2” วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6(3) : 1-16.
- วัน เดชพิชัย. (2535). คู่มือการวิจัยและการประเมินโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. ปัตตานี : มนตรีบริการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2566.สระแก้ว : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- Benignus C. Nwankwo & Stanley U. Nnorom. (2020). **School Community Relationship: Propulsion for Quality Assurance Practices in Secondary School in Nigeria.** *European Journal of Education Studies*.
- Gold, S.E. (2000). **Communication organizing neighborhood high school : Promises and Dilemmas in building parent-educator partnership and collaborations.** Proquest Digital Dissertations,
- Olson. Wade Robert. (1989). **School Principals in Four Midwestern States.** *Dissertation Abstracts International*, 27(50) : 268.